

مردان غیور قصه‌ها برگشتند

اتوبوس به خاک ایران می‌رسد، قلب‌ها در سینه به تندی می‌تپد، چشم‌ها لحظه‌ای پلک نمی‌زنند و با شور و اشتیاق و اشک شوق تصاویر را لحظه به لحظه از زمان رسیدن به خاک ایران ثبت می‌کنند. بسیاری از مردم خبر را شنیده و خود را به مرزها رسانده بودند تا با قهرمانانی که سال‌ها برای دفاع از خاک کشورشان اسیر شده بودند زودتر دیدار کنند.

اتوبوس به خاک ایران می‌رسد، قلب‌ها در سینه به تندی می‌تپد، چشم‌ها لحظه‌ای پلک نمی‌زنند و با شور و اشتیاق و اشک شوق تصاویر را لحظه به لحظه از زمان رسیدن به خاک ایران ثبت می‌کنند. بسیاری از مردم خبر را شنیده و خود را به مرزها رسانده بودند تا با قهرمانانی که سال‌ها برای دفاع از خاک کشورشان اسیر شده بودند زودتر دیدار کنند. در اتوبوس باز می‌شود و آزادگان هر یک که پا روی خاک ایران می‌گذارد بی‌اختیار بر زمین می‌افتد و بوسه بر خاک کشور می‌زند.

آن روز بیست و ششم مرداد 1369 بود، روزی که کشورمان شاهد آمدن کبوتران سبکیالی بود که پس از سال‌ها تحمل زندان در اسارتگاه، به خاک پاک میهن قدم می‌گذاشتند. در آن روزها شور و شغف خاصی بر کشور حاکم بود. بسیاری از شهرها و خیابان‌ها چراغانی شده بود و با ورود هر آزاده‌ای، مردم او را روی دست‌هایشان بلند می‌کردند و بر دوش‌هایشان می‌گرداندند به قول شاعر:

مردان غیور قصه‌ها برگشتند

یک بار دگر به شهر ما برگشتند

مدت‌ها بود خانواده‌ها منتظر آزاد شدن همسران، فرزندان، برادران و پدران خود بودند، زمانی که رزمندگان ایرانی در زمستان ۶۵ پشت دیوارهای بصره رسیدند قطعنامه ۵۹۸ مطرح شد و سال ۱۳۶۶ به تصویب سازمان ملل متحد رسید و بیست و هفتم تیر ۱۳۶۷ پذیرش قطعنامه ۵۹۸ طی پیامی از طرف امام خمینی(ره) اعلام شد.

پس از آتش بس و شروع مذاکرات دقیقاً دو سال طول کشید تا مبادله اسرا بین دو کشور ایران و عراق به مرحله اجرا درآید و این گونه بود که در چنین روزی اولین گروه اسرای جنگی آزاد شدند و به آغوش ملت بازگشتند. تمام مردم ایران این پیروزی را جشن گرفتند و شور و هیجانی در خانواده‌ها و محله‌ها ایجاد شد.

اسرای سرافراز ایرانی از چند نقطه مرزی با تشریفات وارد کشور شدند. آنها زمانی به ایران بازگشتند که دیگر امام بین ما نبود، اما پیامش برای آزادگان ماندگار شد. وی خطاب به آزادگان گفته بود: «#171;اگر روزی اسرا برگشتند و من نبودم، سلام مرا به آنها برسانید و بگویید خمینی به فکرتان بود.» بنابراین بعد از این همه سال اسارت زیارت حرم امام خمینی(ره) از نخستین برنامه‌ها و اقدامات مشترک آزادگان ایرانی در آن زمان بود.

در پی بازگشت آزادگان به ایران دستور تشکیل ستاد رسیدگی به امور آزادگان صادر شد. ستاد رسیدگی به امور آزادگان بیست و دوم مرداد ۱۳۶۹، براساس قانون حمایت از آزادگان مصوب بیست و سوم آذر ۱۳۶۸ مجلس تشکیل و در نخستین گام با تبادل انبوه اسرا مواجه شد و بر اساس همان قانون و با مساعدت و همراهی دیگر دستگاه‌ها مسئولیت این کار عظیم را به دوش گرفت و تبادل بیش از ۴۰ هزار آزاده و به همین تعداد اسیر عراقی را انجام داد. این ستاد بیش از ۲۷۰ واحد ستادی در سراسر کشور تشکیل داد و ارائه خدمات به آزادگان را در زمینه‌های گوناگون آغاز کرد.

حال حدود 23 سال از زمان آزادی قهرمان‌های ایران زمین می‌گذرد و از میان حدود 40 هزار اسیر آزاد شده ایرانی حدود 2000 آزاده به دلیل جانبازی یا مشکلات جسمانی که در دوره اسارت برایشان پیش آمد دیگر میان ما نیستند و به شهدا پیوسته‌اند.

گفته می‌شود با وجود تمهیداتی که برای حمایت از این عزیزان در این سال‌ها پیش‌بینی شده است از جمله استخدام آزادگان در نهاد‌های دولتی و عمومی، ارائه تسهیلات بانکی، آموزش عالی آزادگان، ارائه خدمات درمانی و استفاده رایگان از بیمارستان‌های سازمان تامین اجتماعی و... اما عملاً برخی انتظارات و حقوق مادی و معنوی آنها تامین نشده است. آزادگانی که دو تا ده سال در زندان‌های صدام مقاومت کرده و شرایط بسیار سختی را پشت سر گذاشته‌اند حال با دردهای طاقت‌فرسای جسمی و روحی نیازمند توجه بیشتری از سوی مسئولان و متولیان امور ایثارگران هستند تا علاوه بر رسیدگی به امور سلامت و بهداشت جسم و روان، حقوق سال‌های اسارت آنها نیز مورد توجه قرار گیرد.

سعید طایفه نوروز که حدود ده سال در اسارت حزب بعث بوده و از سال 83 به عنوان رئیس ستاد آزادگان کشور فعالیت داشته است، در این زمینه گفت: برای حمایت از اسرا قرار بود در ازای سنوات اسارت، مرخصی اسارت دو برابر به عنوان حقوق محاسبه و مبلغ آن پرداخت شود یا حق مرخصی داده شود، اما تاکنون این امر محقق نشده است.

وی افزود: با ادغام سه نهاد بنیاد شهید، بنیاد جانبازان و ستاد آزادگان در سال 83 عملاً مسئولیت رسیدگی به امور آزادگان از طریق بنیاد شهید و امور ایثارگران دنبال شد و رئیس این بنیاد اعلام کرد برای پرداخت دو برابر سنوات اسارت در قالب مرخصی بودجه نداریم، بنابراین به هر آزاده در ازای هر ماه اسارت فقط 600 هزار تومان می پردازیم، در حالی که براساس موضوع اجرای ماده 13 قانون حمایت از آزادگان مبنای پرداخت حقوق معوقه آزادگان آخرین فیش حقوقی آنهاست و رقم در نظر گرفته شده بسیار کمتر از حق و حقوقشان است.

طایفه نوروز گفت: اگر چه مبنای پرداخت به ازای هر ماه اسارت را 600 هزار تومان گذاشتند، اما همین مبلغ را نیز که باید یکجا پرداخت می شد فقط یک سوم آن را سال گذشته به آزادگان دادند و دوسوم آن هنوز باقی است و اعلام شده باقی آن را آزادگان باید سهام بگیرند، آن هم سهام شرکت هایی که اصلاً سودآور نیستند و آزادگان حاضر نشدند زیر بار آن بروند و هنوز این موضوع در بلاتکلیفی است؛ در حالی که اگر معوقات اسرا به صورت نقد و یکجا پرداخت می شد می توانست بسیاری از مشکلات اقتصادی آنها را که هم اکنون گریبانگیرشان است، حل کند.

وی بر این باور است که برای حمایت از آزادگان باید تجربیات سایر کشورها که جنگ های جهانی را پشت سر گذاشتند مدنظر قرار می گرفت، چون کسانی که سال ها در اسارت هستند طبیعی است از نظر روحی و روانی آسیب های بسیاری دیده اند. این آزاده کشور گفت: اگرچه نیت دولت ها در حمایت مالی از آزادگان خیر بوده، اما کمک های مالی ای که برای آنها در نظر گرفته شده چندان کارساز نبوده است.

طایفه نوروز افزود: برای فعالیت اقتصادی آزادگان برای آنها شرکت تعاونی ایجاد کردند و گفتند خودتان اداره کنید و طبیعی است این افراد که هشت تا ده سالی از فضای اقتصادی ایران دور بودند نمی توانستند چنین فعالیت هایی را بخوبی مدیریت کنند، در نتیجه بسیاری از این شرکت ها ورشکسته شدند. یکی از این شرکت های بزرگ، احرار مرکزی بود که با 80 - 70 میلیارد تومان ورشکسته شد، هرچند تلاش می شود دوباره احیا شود، ولی تلاش های بی سرانجامی است و نمونه دیگر، شرکت مینو بود که به آزادگان داده شد. البته نه تنها سودی نداشت بلکه متضرر هم شد.

طایفه نوروز با اشاره به این که تا کسی اسیر نباشد نمی تواند درد اسرا را بفهمد گفت: در سایر کشورها که جنگ های جهانی یا سایر جنگ ها را پشت سرگذاشته اند اسرا و رزمندگان جنگ از جایگاه و شأن ویژه ای برخوردارند و آنها از امکانات و خدمات بسیاری بهره مند هستند، البته ناگفته نماند وقتی اسرا آزاد شدند مردم برای استقبال سنگ تمام گذاشتند، اما معتقدیم مسئولان و متولیان کشور باید کرامت آزادگان را بیشتر مدنظر قرار دهند.

سیما رادمنش / گروه فرهنگ و هنر